

Nr 23

Utlåtande i anledning av väckt motion om inrättande av ett statligt byggnadskreditivinstitut.

I en inom andra kammaren under nr 584 väckt motion, som hänvisats till bankoutskottets handläggning, hemställer herr *Angur*, att riksdagen i skriftelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt utredning rörande frågan om inrättande av statligt byggnadskreditivinstitut, så att förslag till åtgärder i frågan kan föreläggas årets riksdag.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från *fullmäktige i riksbanken* och *bostadsstyrelsen*, varjämte tillfälle beretts *Svenska bankföreningen* och *Svenska sparbanksföreningen* att inkomma med yttrande.

Motionen har avstyrkts av *fullmäktige i riksbanken*, *Svenska bankföreningen* och *Svenska sparbanksföreningen*, medan *bostadsstyrelsen* förklarar, att motionärens förslag om en särskild fond för byggnadskrediter har betydande förtjänster, även om dess funktion begränsas till förskott på lån som senare skall utlämnas från lånefonden för bostadsbyggande och investeringsanslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Sedan tillräckliga medel har blivit avsatta till en sådan fond, skulle den förnya sig själv och någon årlig, ytterligare medelsanvisning icke vara erforderlig i annan mån än det befinnes vara önskligt att vidga den totala omslutningen av förskottsgivningen. Svårigheterna när det gäller bostadsbyggandets kapitalmedelsförsörjning är icke begränsade till endast byggnadskrediterna, och kunde lånefonden för bostadsbyggande friställas från förskotten och de obligatoriska utgifterna från densamma alltså icke behöva trängas med utgifter för förskott (utan dessa i stället belasta en särskild fond) skulle detta enligt styrelsens mening gynnsamt återverka på såväl anslagsberäkning som redovisning och även underlätta hushållningen med tillgängliga medel. Detta spörsmål är emellertid till övervägande del av budgetteknisk natur, och styrelsen ämnar närmare överväga detsamma vid beredningen av sina *petita* för budgetåret 1957/58.

Bostadsstyrelsen har samtidigt uttalat, att styrelsen icke har den uppfattningen att de spörsmål, som sammanhänger med svårigheter att få byggnadskreditiv, på ett ändamålsenligt sätt kan lösas genom en principiell utvidgning av statens verksamhet på området. Det är inte heller troligt, att

en sådan snabbutredning som motionären tänker sig skulle kunna komma till annat resultat. I vad det gäller flerfamiljshus bör alltså affärsbankerna och andra kreditinstitut liksom hittills tillhandahålla alla byggnadskrediter och riksbanken bära ansvaret för att de skall vara i stånd att göra detta i den omfattning som den planerade bostadsproduktionen kräver. Den möjlighet som nu föreligger att genom förskott på tertiär- och tilläggs lån i vissa särskilda situationer avlyfta en del av sådan byggnadskredit som utestår sedan huset har byggts färdigt bör fortfarande behållas. I fråga om enfamiljs- och tvåfamiljshus gäller detsamma för den del av byggnadskrediten som motsvarar det blivande bottenlånet. Här tycks numera sparbankerna i stigande utsträckning vara intresserade av att träda in som kreditgivare. Normalt bör kredit motsvarande det blivande egnahemslånet tillhandahållas av affärsbank, men av olika orsaker kommer alltid liksom hittills ett rätt stort behov av byggnadskredit av statsmedel i form av förskott på egnahemslån att föreligga.

Fullmäktige i riksbanken anför i sitt yttrande följande.

De problem som tidvis yppat sig på byggnadskreditivmarknaden under de senaste åren, ha ytterst berott på att efterfrågan på medel för den statliga, kommunala och enskilda investeringsverksamheten tenderat att överstiga tillgången på långfristigt kapital. Den balansbrist som därmed rått på kapitalmarknaden och som kan sägas ha utgjort en återspeglning av en allmän brist på balans inom samhällsekonomin, har ibland yttrat sig i svårigheter att åstadkomma en sådan successiv avlyftning av byggnadskreditiv i färdigställda fastigheter som — med hänsyn till att även annan kreditefterfrågan ansetts böra tillgodoses — varit en förutsättning för att en stockning i kreditinstitutens kreditivgivning skulle ha kunnat undvikas. Senast aktualiserades detta problem under sensommaren 1955. Genom den åtstramningspolitik som inleddes under våren 1955 lades emellertid grunden för en utveckling mot bättre balans även på kapitalmarknaden. Alltsedan höstmånaderna samma år har det visat sig möjligt, även med tillgodoseende i viss utsträckning av andra kreditändamål, att genom avlyftningar förebygga en ytterligare ökning av beloppet för de hos affärsbankerna ianspråkta bostadsbyggnadskreditiven.

I vad avser kreditivgivningen under innevarande år må erinras om att man i årets nationalbudget under förutsättning av att kreditåtstramningen och övriga stabiliseringsåtgärder tills vidare vidmakthållas räknat med en fortsatt utveckling mot stabilisering av vår ekonomi. Därest denna förväntan realiserar, något som i hög grad blir beroende av att kreditpolitiken fritt kan anpassas efter de krav som den ekonomiska utvecklingen ställer, synes man enligt fullmäktiges mening även kunna räkna med en sådan balans på kapitalmarknaden att den för året förutsatta investeringsverksamheten, inklusive det nu planerade bostadsbyggandet, i huvudsak skall kunna tillgodoses med erforderliga medel.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anse fullmäktige, att tillräckliga skäl för närvarande saknas för inrättandet av ytterligare ett institut för byggnadskreditivgivning. Fullmäktige kunna göra detta med så mycket större skäl som den yttersta orsaken till de i motionen berörda svårigheterna varit

den bristande överensstämmelsen mellan tillgång och efterfrågan på långfristigt kapital och kapitaltillgången ju icke kan förväntas öka enbart genom inrättandet av ett nytt kreditinstitut. Fullmäktige få därför avstyrka det i motionen framställda yrkandet.

Svenska bankföreningen uttalar att föreningen icke kan vitsorda vad i motionen anförts om att erfarenheterna från de senaste åren skulle visa hän på växande svårigheter att erhålla byggnadskreditiv i de vanliga kreditinstituten. Varken under 1953 eller 1954 eller på sista tiden har det mött några oöverkomliga svårigheter att finansiera det av statsmakterna fastställda bostadsbyggnadsprogrammet. I fortsättningen framhåller föreningen vidare följande.

Däremot är det riktigt att icke obetydliga sådana svårigheter visade sig under våren och sommaren 1955. Detta berodde emellertid på speciella omständigheter. Dels hade riksbanken vid överläggningar med affärsbankerna i början av år 1955 starkt framhållit nödvändigheten av att en allmän kreditåtstramning verkligen komme till stånd, dels hade av flera skäl avlyftning av kreditiv i färdigbyggda hus ej kunnat ske i normal takt och omfattning. Medan summan av hos bankerna kvarliggande kreditiv i redan färdigställda fastigheter den 31 augusti 1953 uppgick till 311,5 mkr, hade den sålunda vid utgången av februari 1955 stigit till 664,8 mkr. Att bankerna under sådana förhållanden blev återhållsamma i fråga om beviljandet av nya kreditiv är helt naturligt. Inskränkningarna blev emellertid jämförelsevis kortvariga. Sedan en förbättring inträtt beträffande utsikterna till avlyftning, kunde bankerna vid nya överläggningar med riksbanken i augusti 1955 åtaga sig att ställa 850 mkr till förfogande för byggande av flerfamiljshus under andra halvåret 1955. Därmed säkrades en produktion av 25 000 lägenheter i sådana hus, vilket motsvarade vad som förutsatts i det fastställda programmet för nämnda halvår.

Bankerna skall givetvis även i fortsättningen söka medverka till att bostadsproduktionen får tillgång till erforderliga byggnadskreditiv. De torde också ha fullt tillfredsställande möjligheter därtill under förutsättning att kreditiven efter hand som husen färdigställes kan avlyftas utan orimligt dröjsmål. Motionären har anförts att väntetiden ej sällan är betydande, när det gäller utanordnande av lån från bostadsstyrelsen. Bankföreningen kan vitsorda att så är förhållandet och vill därför starkt understryka angelägenheten av att bostadsstyrelsen får medel till sitt förfogande i all den utsträckning som är behövlig. Av än större vikt är emellertid att kapitalmarknaden i tillräcklig utsträckning hålles tillgänglig för de institutioner som har till uppgift att tillhandahålla primär- och sekundärlån. I själva verket är det förhållandena på detta område som är avgörande för frågan om bostadsbyggandets finansiering. Därest den ekonomiska politiken handhaves så att kapitalmarknaden och därmed den långfristiga fastighetsbelåningen kan fungera normalt, erfordras inga särskilda åtgärder för att tillgodose behovet av kortfristig kredit i form av byggnadskreditiv.

Svenska sparbanksföreningen anför.

Sparbankerna lämnar mera sällan kredit under byggnadstiden till flerfamiljshus, som motionären närmast synes avse, medan däremot sådana sparbankskrediter till egnahemsbyggande förekommer i ganska stor ut-

sträckning. Att ett statligt byggnadskreditivinstitut skulle få någon nämnvärd betydelse synes föga troligt. Svårigheterna i bostadsbyggandets finansiering ligga väl mindre på kreditivområdet än inom kapitalmarknaden, där det tidvis varit svårt att få placering för de fasta lån som behövs för byggnadskreditivens avveckling. Likaså har det ibland förekommit någon fördröjning av de statliga krediterna. När det gäller egna talar dessutom andra omständigheter mot den i motionen framförda tanken, främst den omgång och administration som skulle krävas vid en centralisering av någorlunda betydande omfattning.

Utskottet. Det av motionären väckta förslaget om en utredning av frågan om inrättande av ett statligt byggnadskreditivinstitut har icke biträttts av någon av de myndigheter eller organisationer utskottet hört i ärendet. Icke heller utskottet kan för sin del tillstyrka förslaget, eftersom utskottet är av den uppfattningen att de svårigheter som tidvis förelegat inom byggnadskreditivgivningen haft sin grund i en bristande balans mellan tillgång och efterfrågan på långfristigt kapital, vilken icke skulle påverkas av den ifrågasatta åtgärden att inrätta ett nytt kreditinstitut. I vad motionen avser spörsmål av budgetteknisk natur har bostadsstyrelsen förklarat sig ämna överväga dessa vid beredningen av petita för budgetåret 1957/58.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,
att motionen II: 584 icke må till någon riksdagens åtgärd
föranleda.

Stockholm den 5 april 1956

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Fahlander*, De Geer, Geijer*, Svärd, Strandler, Eliasson och Ståhle*;

från andra kammaren: herrar Severin i Stockholm*, Nilsson i Landskrona*, Gustafson i Göteborg*, Johansson i Kalmar*, Löfgren*, Jönsson i Rosshol, Sköld* och Regnell.

* Ej närvarande vid justeringen.